

Lezen als een pro

Samenwerken met het praktijkonderwijs,
handreiking voor bibliotheken

Handen

Laat je niet foppen
Door de cito's
De nadruk op
Een hoog niveau
Niet ontmoedigen
Door status
Een groot kantoor
Of duur bureau

Want het zijn handen
Die creëren
Die iets bouwen, repareren
Die hulp bieden aan een bed
Die toveren met klein budget
Onze ideeën tastbaar maken
En ons in de kern raken

Laat je niet foppen
Kies voor dat
Wat in jou het vuur
Doet branden
Als de toekomst
Maakbaar is
Bouw hem met jouw

Gouden handen!

Lentezoet

Inhoudsopgave

Inleiding	4
Over het praktijkonderwijs	5
Opzet en doelen van de pilot	7
Bouwstenen de Bibliotheek <i>op school pro</i>	9
Vooruitblik	17

Colofon

© Stichting Lezen (2023)

Deze publicatie is mede mogelijk gemaakt door een bijdrage vanuit het leesbevorderingsprogramma de Bibliotheek *op school* (Stichting Lezen/Koninklijke Bibliotheek).

Auteur

Anika Verschuur, Stichting Lezen

Redactie

Bea Ros, Zunneberg & Ros Tekstproducties

Vormgeving

Ingrid de Jong, Cubiss

Inleiding

Stichting Lezen is er om alle kinderen plezier in lezen te laten ontdekken, zodat ze kunnen uitgroeien tot lezers. Met concepten als de Bibliotheek *op school* en een landelijke aanpak voor het voortgezet onderwijs (vo) dragen we vanuit de bibliotheken hier allemaal een steentje aan bij. We bevorderen leesplezier en bestrijden zo laaggeletterdheid.

Maar wat als je twaalf jaar bent en nog steeds niet op niveau 1F kan lezen? Of wanneer cognitieve capaciteiten het moeilijk maken om je te concentreren op de tekst, het begrip uitblijft of de wil om een boek te pakken er gewoon niet is? Dan is de kans groot dat je in groep 8 het advies krijgt om vooral met je handen te gaan werken en naar het praktijkonderwijs (pro) door te stromen. Een goed advies, want het praktijkonderwijs is een expert in het opleiden van leerlingen die aan bovenstaand profiel voldoen. Met kleine klassen, veel individuele aandacht, veel praktijklessen vanaf de brugklas en extra begeleiding.

Met een curriculum dat scholen naar eigen inzicht mogen invullen en grote niveaunderschillen binnen een groep is het vormgeven van een leerlijn lezen en leesmotivatie best moeilijk. Aankloppen bij een Bibliotheek voor ondersteuning lijkt dan een logische stap voor een praktijkschool. Maar dan moet deze Bibliotheek wel terug kunnen vallen op een aanpak die werkt en bekend is. En laat dat nu juist niet het geval zijn.

Bibliotheken missen nog vaak de expertise om deze specifieke doelgroep te begeleiden. Medewerkers hebben behoefte aan meer kennis over praktijkschoolleerlingen, over geschikt boekenaanbod en leesactiviteiten en over al opgedane succeservaringen. Omgekeerd zijn praktijkscholen niet altijd op de hoogte van het belang van leesbevordering met een expliciete nadruk op leesmotivatie en hoe ze dit het beste kunnen vormgeven.

In de pilot Lezen in het praktijkonderwijs zijn we hiermee aan de slag gegaan. Na vooronderzoek, een brainstormsessie met bibliotheekmedewerkers en praktijkdocenten en pilots op drie praktijkscholen presenteren we in deze handreiking inzichten over en tips voor een succesvolle samenwerking met het praktijkonderwijs. In het hoofdstuk hierna lees je voor wie het praktijkonderwijs is en hoe dit onderwijs georganiseerd is. Daarna volgt een hoofdstuk over de opzet en de doelen van de pilot. Vervolgens beschrijven we de bevindingen uit de pilot, geordend naar de bouwstenen van de Bibliotheek *op school*. En tot slot blikken we kort vooruit.

Deze handreiking is bedoeld voor bibliotheken die de stap gaan zetten of al hebben gezet om samen te werken met één van de 175 praktijkscholen die ons land rijk is en zo het leesplezier te stimuleren van (een deel van) de 29.000 praktijkleerlingen. Een bijzondere doelgroep die een bijzonder goede aanpak verdient!

Over het praktijkonderwijs

Doelgroep en toelating pro

Praktijkonderwijs is bedoeld voor leerlingen van 12 t/m 18 jaar die moeite hebben met leren op de traditionele manier. Leerlingen met het advies praktijkonderwijs hebben in vergelijking met leeftijdsgenoten vaak een achterstand, vooral in taal en rekenen. Om toegelaten te worden tot het praktijkonderwijs is een Toelaatbaarheidsverklaring Praktijkonderwijs (TLV Pro) nodig. Sinds 1 januari 2016 zijn de samenwerkingsverbanden passend onderwijs verantwoordelijk voor het afgeven van deze TLV Pro. Hiervoor gelden landelijk vastgestelde criteria:

- een IQ tussen 55 en 80;
- een leerachterstand van drie jaar of meer op twee van de volgende domeinen: inzichtelijk rekenen, begrijpend lezen, technisch lezen of spellen, waarbij één van de domeinen inzichtelijk rekenen of begrijpend lezen moet zijn.

Cijfers en statistieken

Volgens een meting van het CBS op 30 april 2020 zijn er 950.447 leerlingen in het voortgezet onderwijs. Daarvan gaan er 230.880 naar het vmbo:

- 110.331 leerlingen gaan naar het vmbo-t/gemengde leerweg
- 91.235 leerlingen gaan naar het vmbo kader/beroepsgerichte leerweg
- **29.314 leerlingen gaan naar het praktijkonderwijs**

Dat is 3% van het totaal aantal leerlingen in het voortgezet onderwijs en 12% van het totaal aantal leerlingen in het vmbo.

- 16.777 leerlingen hebben een Nederlandse achtergrond.
- 2.177 leerlingen hebben een westerse migratieachtergrond.
- 10.262 leerlingen hebben een niet-westerse migratieachtergrond.
- 98 leerlingen hebben een onbekende migratieachtergrond.

In de provincie Zuid-Holland (6.857), Noord-Holland (4.249) en Gelderland (3.646) zitten achtereenvolgens de meeste leerlingen op een praktijkschool. In de provincie Zeeland (628) is dit veruit het minst.

www.cbs.nl

Doorstroom van praktijkonderwijs naar mbo www.rijksoverheid.nl

Een individuele leerroute

Maatwerk en gepersonaliseerd leren zijn kenmerkend voor het praktijkonderwijs: elke leerling volgt een eigen leerroute, die aansluit bij wat hij of zij kan en graag wil. Een ander kenmerk is de kleinschaligheid. De klassen zijn klein en elke leerling krijgt intensieve, persoonlijke begeleiding. De leerlingen leren al vanaf het eerste jaar zoveel mogelijk vanuit de praktijk en door te doen. Iedere leerling heeft een OntwikkelingsPerspectief Plan (OPP), een persoonlijk plan met de uitstroombestemming, leerdoelen en de gewenste begeleiding en ondersteuning. Zo ontstaat er voor iedere leerling een leerroute op maat.

Vakken en aandachtsgebieden

Het pro bereidt leerlingen voor op belangrijke thema's voor hun latere leven: wonen, werken, burgerschap, leren en vrije tijd. Ze leren binnen deze thema's zo goed en zo zelfstandig mogelijk te functioneren in de school en de maatschappij.

De meeste scholen voor praktijkonderwijs kennen een onderbouw (leerjaar 1 en 2) en een bovenbouw (leerjaar 3 t/m 5). In de onderbouw is het onderwijs vooral gericht op basisvaardigheden, algemene vorming en oriëntatie op de verschillende sectoren op de arbeidsmarkt.

Naast bekende schoolvakken als Nederlands, rekenen/wiskunde en Engels volgen leerlingen ook vakken als Ik en de maatschappij, Techniek, Dienstverlening en zorg of Groen- en dierverzorging.

De lessen zijn gericht op:

- theoretisch onderwijs;
- beroepspraktijkvorming, zoals praktijkleren en begeleidde stage;
- redzaamheidstraining met opdrachten als boodschappen doen, koken, klussen in huis en zelfstandig reizen;
- persoonlijkheidsvorming, zodat leerlingen weten waar ze goed in zijn en sterker in hun schoenen staan;
- arbeidsvaardighedentraining: competenties en vaardigheden leren die nodig zijn om een goede werknemer te zijn.

Kenmerken in het kort:

- Kleine klassen en intensieve persoonlijke begeleiding
- Uitdagend onderwijs
- Elke leerling een individueel ontwikkelingsperspectiefplan
- Veel aandacht voor stages
- Begeleiding naar zelfstandigheid op allerlei vlakken
- Veel praktijkvakken
- De mogelijkheid om branchecertificaten en diploma's te behalen
- Actief werken aan het vergroten van kansen op de arbeidsmarkt

www.rijksoverheid.nl | www.praktijkonderwijs.nl

Docenten in het pro

Het pro lijkt meer te passen bij het voortgezet speciaal onderwijs dan bij het reguliere vo. Er stromen ook vaak leerlingen vanuit het sbo en so door naar het praktijkonderwijs. De docenten in het pro zijn vaak afkomstig uit het basisonderwijs. Ze hebben pabo gedaan en kunnen zonder verdere diplomering aan de slag in het pro. Tot een jaar geleden vielen ze ook onder de cao van het primair onderwijs.

De mentor van een pro-klas is een avo-docent, oftewel een docent in de algemeen vormende vakken, zoals Nederlands, rekenen en burgerschap. De mentor geeft alle avo-vakken aan de vaste mentorklas en de leerlingen zijn dus een vast gedeelte van de dag bij deze docent in de klas. De praktijkvakken behoren vaak bij de profielen Techniek, Bouw, Horeca, Detail, Groen, maar kunnen diverse benamingen en wisselende samenstellingen hebben. De docenten die een praktijkvak geven, zijn vaak afkomstig uit het desbetreffende werkveld. Ook hebben de meeste scholen een vakdocent voor gymnastiek en culturele vorming.

Taal en lezen

Taal en lezen vallen onder de verantwoordelijkheid van de mentor/avo-docent. Door de enorme niveaoverschillen en cognitieve- of gedragsproblemen is het een uitdaging om elke leerling passend onderwijs te geven. Scholen gebruiken vaak methodes voor het pro van uitgeverij Deviant, Eenvoudig Communiceren en Kiem Pro. Er is nog geen bewezen aanpak of methodiek leesbevordering voor het pro. Wel heeft Eenvoudig Communiceren het werkboek *Goed verhaal* dat gericht is op leesmotivatie.

www.uitgeverij-deviant.nl

www.eenvoudigcommuniceren.nl

www.kiempro.nl

Goed verhaal – www.eenvoudigcommuniceren.nl

Stage

De bovenbouw van het praktijkonderwijs is beroepsgericht. Leerlingen maken dan een keuze voor een beroepsrichting en ze gaan ook steeds meer stage lopen. Een goede stage is vaak de basis voor een reguliere baan. Om hun kansen op de arbeidsmarkt en bij vervolgopleidingen te vergroten kunnen leerlingen in het praktijkonderwijs tal van branchecertificaten en diploma's behalen. Ook werken vrijwel alle scholen samen met het mbo, zodat een deel van de leerlingen al in het praktijkonderwijs een entreediploma (mbo-niveau 1) kan behalen.

Naar werk of mbo

De meeste leerlingen zitten vijf jaar op een school voor praktijkonderwijs. Leerlingen behalen naast een getuigschrift en/of schooldiploma ook diploma's van branche-opleidingen. Na het praktijkonderwijs gaat een groot deel van de leerlingen aan het werk. Een deel van hen stroomt door naar het mbo. Nadat leerlingen uit het praktijkonderwijs zijn uitgestroomd worden ze nog twee jaar gevolgd en bieden de scholen, indien nodig, nazorg en begeleiding.

De 175 pro-scholen in Nederland worden vertegenwoordigd door de Sectorraad Praktijkonderwijs.

Opzet en doelen van de pilot

In het *Activiteitenplan Kunst van Lezen 2021-2024*¹ van Stichting Lezen staat de volgende passage over het praktijkonderwijs: dat de Bibliotheek *op school* 'hier en daar door lokale bibliotheken in het Praktijkonderwijs [is] opgezet, maar nog niet wijd verspreid'. Daar wil Stichting Lezen verandering in brengen door te investeren in 'de ontwikkeling van een gepaste aanpak voor het Praktijkonderwijs' en door lokale bibliotheken en praktijkscholen 'te stimuleren verder te investeren in structurele leesbevordering in het Praktijkonderwijs'. Deze passage is de basis geweest voor het vooronderzoek en de pilot leesbevordering in het pro.

Op deze manier wil Stichting Lezen deze specifieke groep leerlingen de ondersteuning bieden die ze nodig hebben om leesplezier te (gaan) ervaren. In het vooronderzoek (januari-juli 2021) is gesproken met diverse bibliotheekmedewerkers, praktijkdocenten en andere partners (zoals experts van SLO en basisschooldocenten). Doel was om vragen te inventariseren en zo inzicht te krijgen in de huidige stand van zaken en in de wensen, kansen en bedreigingen voor leesbevordering in het praktijkonderwijs.

In juni 2021 vond een online brainstormsessie plaats voor bibliotheekmedewerkers, docenten en andere betrokkenen. Ze deelden inspirerende voorbeelden van leesbevorderende activiteiten en overlegden samen in gemengde groepen over leesbevordering in het praktijkonderwijs. Wat moeten bibliotheken zeker weten over deze doelgroep alvorens ze een samenwerking starten? Hoe ziet leesonderwijs in het pro er doorgaans uit? Welke mensen werken er? En wat mogen en kunnen praktijkscholen verwachten van een Bibliotheek? Wat heeft de lokale Bibliotheek al te bieden? Welke succesfactoren kennen wij al?

Opvallend bij de voorgesprekken en de brainstorm was de bevoegenheid en motivatie van ieder om juist deze pro-leerlingen te willen ondersteunen. Vanuit het pro verlaat een grotere groep de school als laaggeletterd dan bij andere niveaus in het voortgezet onderwijs. We weten ook dat de thuissituatie van de pro-leerlingen minder dan gemiddeld een ondersteunende rol vervult. Ook al gaat het om slechts zo'n 3% van alle vo-leerlingen, juist deze groep heeft de hulp zo hard nodig om toe te treden tot onze geletterde maatschappij.

De brainstorm leverde veel input op voor de pilots. Vanaf september 2021 zijn we begonnen met het uitrollen van drie pilots op een praktijkschool. De locaties zijn gekozen op basis van interesse vanuit de school en de Bibliotheek. In het kalenderjaar 2022 liep de pilot op de volgende scholen:

- Het Dollard College in Winschoten Groningen met Biblionet Groningen
- PRO Drachten met Fers
- Futura College Woerden met projectleider Anika Verschuur

PRO Drachten werkte al samen met Bibliotheek Drachten. Er is collectie in een schoolbibliotheek en een consulent voor drie uur per week. Er is een docent opgeleid tot leesspecialist met meer uren per week beschikbaar om te werken aan de uitvoering van de visie op en het beleid voor leesbevordering.

Op het Dollard College is een taalwerkgroep actief die graag aan de slag wil met leesbevordering. Ze zijn bezig een visie te ontwikkelen, waarbij vaktaal een belangrijke pijler is. Ze zoeken naar een manier om het team te motiveren en krijgen tijdens de pilot ondersteuning van een leesconsulent. Ze maken plannen om de samenwerking na de pilot voort te zetten.

Het Futura College in Woerden is een starter. De school werkt niet samen met de Bibliotheek in Woerden, heeft bij de start van de pilot nog geen visie op leesbevordering en misschien ook wat minder draagkracht in een team dat kampt met uitval van docenten. Er is wel een gemotiveerde directeur die leesbevordering erg belangrijk vindt en een plek wil geven in zijn school.

¹ - Stichting Lezen biedt met de Bibliotheek *op school* een structurele aanpak voor leesbevordering. Het programma stimuleert de positieve leesspiraal: voorlezen, beter lezen, doorlezen, blijven lezen. Dat gebeurt met deskundige leesconsulenten, met inspirerende (digitale) boeken, een goede (digitale) leesomgeving en dagelijks aandacht voor leesplezier. De Bibliotheek *op school* is ontwikkeld door Stichting Lezen, in samenwerking met de Koninklijke Bibliotheek. Het programma wordt uitgevoerd door lokale bibliotheken. Het wordt onder de noemer Kunst van Lezen gefinancierd door het ministerie van OCW.

De doelen van deze pilots zijn:

- creëren van een visie op leesonderwijs in het praktijkonderwijs;
- opzetten van beleid of schrijven van een plan om leesbevorderende activiteiten op te nemen in het onderwijs;
- in kaart brengen van de voorwaarden voor het opstarten van een schoolbibliotheek of plaatsen van collectie in de klas;
- onderzoeken wat mogelijk is bij de samenwerking met de Bibliotheek in de vorm van een leesconsulent en geschikte activiteiten die aansluiten bij pro-leerlingen.

Bouwstenen de Bibliotheek *op school pro*

Ongeveer een kwart van de bibliotheken werkt samen met het vmbo, waarvan het praktijkonderwijs een onderdeel is. In de meeste gevallen gaat het om een samenwerking met het vmbo-t of een vmbo-school met ook vmbo-kader en vmbo-basis. Samenwerking met een zelfstandige praktijkschool komt nog maar zelden voor. Beide partijen wisten elkaar voor de pilot nog niet te vinden, omdat nog te veel zaken onduidelijk of nog onvoldoende ontwikkeld waren.

Een van de doelen van Stichting Lezen voor de pilots is om te komen tot praktische handvatten voor bibliotheken en het pro, om zo de samenwerking tussen beide te stimuleren. Hieronder beschrijven we de tijdens het vooronderzoek, brainstorm en pilots opgedane bevindingen, geordend naar de verschillende bouwstenen van de Bibliotheek *op school*.

Netwerk & Beleid

Er is veel ruimte om wat te doen aan lezen!

Met de Sectorraad Praktijkonderwijs is er een duidelijk netwerk: alle 175 praktijkscholen in Nederland zijn hierbij aangesloten. Er zijn zeventien regio's met elk een regiocoördinator. Dankzij tweemaandelijks overleg weet men elkaar goed te vinden voor samenwerking, kennisdeling en overleg. Naast belangenbehartiging is er ook ruimte voor innovatie en kwaliteitsverbetering van het onderwijs.

De Sectorraad heeft een wekelijkse nieuwsflits waar je gratis lid van kunt worden, zodat je op de hoogte blijft van relevante informatie over het praktijkonderwijs.

Pro-scholen werken regionaal veel samen. Omdat er geen vast curriculum geldt, hebben scholen veel vrijheid in het bepalen van het lessenaanbod. Soms werken ze vanuit een methode of methodiek, maar docenten ontwerpen ook veel lessen zelf. Ze bevragen en helpen elkaar, onder andere in de Facebookgroep voor pro-docenten. Het is zinvol om je hier als Bibliotheek ook bij aan te sluiten, om te zien welke vragen er leven over taal- en leesonderwijs en om docenten zo te ondersteunen bij het opzetten en uitvoeren van leesbevorderende activiteiten.

Binnen het (samenwerkings)netwerk van het praktijkonderwijs zijn mbo's belangrijk. Soms kunnen pro-leerlingen al een entreediploma (mbo 1) halen. Daarnaast zijn de vakbedrijven in de buurt en openbare instellingen vaste partner van de lokale praktijkschool vanwege de stages. Verder hebben praktijkscholen meer dan andere vo-scholen korte lijnen met jeugdwerk en wijkagenten. Elke praktijkschool heeft een orthopedagoog en vaak ook NT2-docenten. Soms is er samenwerking met een internationale schakelklas (isk). Omdat de leerlingen vaak gedurende hun pro-loopbaan achttien jaar worden, zijn er ook contacten met gemeentes en rijbewijsinstanties. Ten slotte zijn er vaak gastlessen, zoals 'Doe je digiding', en kan er makkelijker aansluiting zijn bij taalhuizen van bibliotheken.

We adviseren om binnen de afdeling Educatie van de Bibliotheek het praktijkonderwijs samen te pakken met eventuele sbo-, so- en vso-scholen. Daar past het qua aanpak voor leesbevordering beter dan bij het vo, ondanks dat het pro daar formeel onder valt. Gezien de toelatingscriteria van een IQ onder de 80 en een forse leerachterstand doe je deze leerlingen veel meer recht door ze onder het voortgezet speciaal onderwijs te schuiven.

Leesbevordering op het pro heeft behoefte aan breder draagvlak en aansluiting bij andere vakken dan alleen het vak Nederlands.

Docenten zijn expert in wat onderwijs aan deze leerlingen vraagt. Bibliotheken zijn expert in leesbevordering. Het gezamenlijke doel is om deze leerlingen geletterd en zelfredzaam de maatschappij te laten betreden. Naast aandacht voor functioneel lezen is aandacht voor leesplezier en leesmotivatie erg belangrijk. Scholen hebben er behoefte aan dat leesbevordering onderdeel wordt van het lessenaanbod.

Om dit te bereiken moeten we van elkaar durven leren, ons flexibel opstellen, vragen stellen en servicegericht werken. Daarbij is het goed telkens te bedenken dat kleine stappen ook stappen zijn. Het zoeken naar een passende werkvorm en het samenstellen van een dito collectie voor deze doelgroep kan een zoektocht zijn.

Visie op lezen

Het begint altijd met een visie en van daaruit verder kijken naar welke expertise nodig is. Wat wil de school bereiken met de inzet van leesbevordering? Hoe zetten ze dat op en wat is daarvoor nodig? Wie gaan zich hier mee bezighouden? Bij voorkeur pak je dit teambreed aan ('iedere docent een leesbevorderaar'). Ook de docenten van de praktijkvakken hebben een voorbeeldfunctie. Dat kan misschien niet altijd meteen – denk aan de kleine stappen - maar is wel belangrijk als stip aan de horizon.

Als Bibliotheek kun je meedenken met een (de ontwikkeling van een) visie op lezen en taal. Vaak heeft de schoolvisie te maken met het zelfredzaam de maatschappij in sturen van de leerling, met uitzicht op werk, wonen en zinvolle vrije tijdsbesteding. Daar hoort geletterdheid bij, maar dat is niet altijd vanzelfsprekend een onderdeel van die visie. Vaak nog gaat de aandacht naar functioneel lezen (zoals een formulier kunnen invullen), woordenschatuitbreiding via methodes, spelling en grammatica. Maar leesbevordering en leesmotivatie gaan ook over door verhalen de wereld ontdekken, door rijke taal de woordenschat vergroten, gedachten onder woorden kunnen brengen en leren van elkaars gedachten. Ontdekken dat verhalen spiegels en vensters kunnen zijn en leerlingen helpen bij hun persoonlijke ontwikkeling. Kortom, er is behoefte aan een visie op leesplezier en het nut daarvan, juist voor deze pro-leerling.

Kennis van de doelgroep en op de hoogte blijven

Probeer de doelgroep goed te leren kennen door gesprekken te voeren met docenten en leerlingen, door in de school aanwezig te zijn. Vaak is het geen probleem om een dag mee te lopen, dat geeft je meer informatie dan welk gesprek ook.

Al vanaf het begin van de pilot blijken bibliotheken veel behoefte te hebben om te sparren over deze doelgroep. De gemakkelijkste manier om elkaar te vinden lijkt vooralsnog via de biebtobieb-groep de Bibliotheek *op school* praktijkonderwijs. Hier word je op de hoogte gehouden van alle ontwikkelingen in samenwerken met het praktijkonderwijs. Er worden regelmatig vragen gesteld en antwoorden gedeeld over collectievorming, deelname aan landelijke campagnes of uit te voeren activiteiten. Het is een open groep waar je eenvoudig lid van kunt worden.

In de nieuwsbrief de Bibliotheek *op school* vo & mbo benoemen we tegenwoordig ook specifiek relevante zaken voor het pro. Vanuit Stichting Lezen houdt specialist Caroline Heijer zich bezig met het vmbo, mbo en pro.

Deskundigheidsbevordering

Om specifieke, op het praktijkonderwijs gerichte expertise bij de bibliotheekmedewerker te krijgen wordt er een tweedaagse training ontwikkeld voor leesconsulenten. Deze is bedoeld om leesconsulenten te informeren over het samenwerken met het pro vanuit de bouwstenen van de Bibliotheek *op school*. Ook vindt er uitwisseling van ervaringen plaats en werken de leesconsulenten aan praktijkopdrachten. De training zal in het najaar van 2023 van start gaan en regionaal worden aangeboden. Voor de docenten van het praktijkonderwijs is een speciale versie van de teamtraining 'Lezen en hoe!' ontwikkeld. Deze training is bedoeld voor het hele team. Pro-scholen die de stimuleringsregeling ontvangen, krijgen deze training kosteloos aangeboden.

Daarnaast komt er een verdiepende module voor een deel van het schoolteam. Hierin werken docenten aan een visie of jaarplan en kunnen ze zich ontwikkelen tot een leesspecialist voor de doelgroep pro. In het najaar van 2023 wordt de pilotfase van deze

verdiepende training afgerond en daarna komt deze regionaal beschikbaar. De training bestaat uit drie lessen van 3,5 uur. Je kunt naar deze training verwijzen wanneer een pro-docent vraagt naar Open Boek. Mail voor (aan)vragen naar info-vo@debibliotheekopschool.nl.

Verder lezen/kijken

- brochure [Lezen in het praktijkonderwijs; praktijkervaringen van drie pilotscholen](#) (2023)
- webinar [Leesmotivatie in het praktijkonderwijs \(2023\)](#), voor pro-docenten en bibliotheekmedewerkers
- webinar [de Bibliotheek op school in het praktijkonderwijs \(2023\)](#), voor bibliotheekmedewerkers
- toolkit met instructies voor alle activiteiten, materialen en aangepaste landelijke campagnes www.pro.debibliotheekopschool.nl

Leesomgeving & Collectie

Betrek leerlingen bij het maken van de leesomgeving. Denk aan het opknappen van tweedehands meubels, zelf banken maken of stylen van de schoolbibliotheek.

Leesmateriaal in de buurt

Het is essentieel om een fysieke collectie in de nabijheid van de leerlingen te plaatsen. Een schoolbibliotheek op een centrale plek, bij voorkeur met een ruimte om te lezen en werken lijkt ideaal. Deze schoolbibliotheek kan ook als plek dienen voor leerlingen om te oefenen met administratieve taken, klantgericht werken en ict. De schoolbibliotheek kan nog meer functies hebben, denk aan een plantenbieb vanuit het praktijkvak groen, koffie en thee vanuit horeca en de verkoop van zelfgemaakte producten zoals t-shirts, mokken of kleine meubels. Daarmee kan een schoolbibliotheek een plek in het hart van de school worden, waar het prettig verblijven is.

Maak van de schoolbibliotheek een aantrekkelijke plek:

- Hang een ideeënbus op waarin leerlingen suggesties kunnen doen voor titels of andere relevante zaken.
- Presenteer elke twee weken een raadgezicht waar leerlingen op mogen reageren.
- Stel een pollvraag (eens/oneens) over de actualiteit, over lezen, over het schoolfeest, over wat dan ook de interesse heeft en laat ze een balletje stoppen in de vaas van hun keuze. Waar kiezen mijn schoolgenoten voor?
- Laat elke maand een docent aan het woord: Wat leest meester Willem? Waar leest hij het liefst? Welk boek vond hij het stomste ooit? Welk verhaal zou hij willen schrijven wanneer hij schrijver was? Met foto's en korte teksten en veel beeldmateriaal, om te laten zien dat lezen erbij hoort.
- Hang korte opdrachten op die leerlingen kunnen doen wanneer ze in de schoolbibliotheek zijn, zoals: Zoek drie rode boeken. Vind het boek met de langste titel. Welke schrijver hebben we het meest? Vind een titel die met de letter f begint. Ontwerp een pictogram voor een genre dat jij leuk vindt.

Daarnaast is het belangrijk dat leerlingen in elk lokaal met boeken en verhalen in aanraking komen. Tijdschriften en stripboeken zijn fijn om door te bladeren wanneer de pizza in de oven zit bij horeca of wanneer leerlingen moeten wachten tot de houtlijm droog is bij houtbewerking. In zowel de avo- als praktijkvakken kun je met leesmateriaal een les rustig starten of afsluiten; het is ook welkom voor die leerling die tijdens de les even tijd voor zichzelf nodig heeft. Ook zijn er veel tijdschriften en non-fictie die aansluiten bij de inhoud van de praktijkvakken, waardoor de docent deze collectie kan gebruiken bij de lessen. Denk voor de eerste leerjaren ook aan de zogeheten 'speelboeken', zoals zoekboeken, escapeboeken, doolhofboeken.

Collectie samenstellen

Een collectie samenstellen voor een pro-school is nog niet zo makkelijk. Leerlingen variëren enorm in leesniveau, van AVI M4 tot en met verslinders van de boeken over Harry Potter. En het gemiddelde belevingsniveau loopt van 8 tot 20 jaar.

We geven je de volgende richtlijnen mee (exacte titelsuggesties volgen hierna):

- Zorg voor veel frontale plaatsing en duidelijke bewegwijzering van de soorten boeken.
- Zet de boeken eerst op niveau bij elkaar (B/D) en binnen het niveau op genre. Op alfabetische volgorde van schrijver kan het terugplaatsen van boeken door leerlingen bemoeilijken.
- Schaf 60% fictie en 40% non-fictie aan voor de fysieke leesboeken.
- Schaf tijdschriften aan of laat de school, los van de schoolbibliotheek, abonnementen nemen op tijdschriften.

- Zorg voor voldoende uitgaves van Eenvoudig Communiceren en besluit in overleg met de school welke series interessant zijn. Eenvoudig Communiceren is van plan pro-pakketten aan te bieden die aansluiten bij de profielen van het pro.
- Zorg in de 60% fictie vooral voor B- en D-boeken, want C-boeken lezen ze vaker wat minder. De B-boeken zijn geschikt voor de onderbouw en de D-boeken voor de lezers die al wel goed technisch kunnen lezen. Als er veel zwakke lezers met een laag AVI-niveau zijn, kan het raadzaam zijn nog te kijken naar A-boeken die qua onderwerp en interesse aansluiten bij het belevingsniveau. Zo lezen veel leerlingen bijvoorbeeld Koen Kampioen of Mees Kees nog graag. Bespreek dit goed met de school.
- Kies recreatieve en explorerende boeken die niet te dik zijn, veel illustraties hebben of een graphic novel zijn.
- Zorg in de 40% non-fictie voor een breed scala aan onderwerpen die ook te relateren zijn aan de praktijkvakken en profielen van de school.
- Veel pro-leerlingen houden van anime en manga. Er zijn diverse mangaserieën in YA en stripboeken te krijgen. Ook hiervoor geldt dat inspiratie opgedaan kan worden in de stripspecialzaak alvorens te bestellen.
- Uit de Monitor de Bibliotheek *op school* pro komt naar voren dat leerlingen graag boeken lezen over de volgende onderwerpen: horror, films, oorlog, humor, dieren.
- Zorg dat er aandacht is in de collectie voor 'passend lezen'. Zijn er veel leerlingen die niet goed kunnen lezen? Zet een computer in de schoolbibliotheek waar ze op de site van Passend Lezen kunnen inloggen om boeken te streamen. Maak een handleiding voor het luisteren naar boeken via de online Bibliotheek (inloggen met eigen pas!), schaf daisyspelers aan en leg hier een collectie daisys bij (te verkrijgen via Passend Lezen), schaf eventueel ook grootletterboeken aan via Passend Lezen en presenteer deze apart.
- Geef de leerlingen toegang tot de collecties van de vestigingen van de lokale Bibliotheek door reserveren of, wanneer ze dit niet zelfstandig kunnen, doorgeven via de docent.

In de biebtobieb-groep van het pro stellen mensen vaak vragen over het vormgeven van de collectie. Er is al een aantal collectielijsten gedeeld van bibliotheken die samenwerken met het pro. We benoemen alvast enkele series en titels waarvan we weten dat ze succesvol zijn.

- Graphic novels en beeldverhalen op B-, C- en D-niveau, bijvoorbeeld *Long way down* van Jason Reynolds, *Het Achterhuis* van Anne Frank, *Spoken* van Raina Telgemeier, *Heartstopper* van Alice Oseman

- Striptekenaar Margreet de Heer bracht een gids uit met 55 graphic novels die een plek verdienen op de leeslijst en publiceerde later nog een aanvulling op deze gids. Hier zitten zeker ook mooie graphic novels tussen voor pro-leerlingen. www.stripmakerdesvaderlands.nl
- Tijdschriften: *Beet*, *Meiden*, *Power Unlimited*, *Quest junior*, *Tina*, *Zo zit dat*, *Karperwereld*, *Wild van Freek*, *Truckstar*, *Autoweek*, *Formule 1*, *Stoer (gamen)*, *Moto 73*, *Panna*, *Voetbal International*, *Minecraft*, *Donald Duck Extra*
- Stripboeken (bezoek de betere stripwinkel voor veel goede ideeën!): *Griezelbus*, *Spijt*, *Stomste week ooit*, *Casa Kiki*, *De zombietrein en andere stripgedichten*, *Het dagboek van Cerise*, *Dog Man*, *Crazy cavia's*, *De dolle dierenbende*, *Game over*, *Kid Paddle*, *Minecraft de strip*, *Hannes Hunebed*
- Eenvoudig Communiceren: bijvoorbeeld de reeks *BoekenBoeien*, waarin schooltaalwoorden zijn verwerkt, de *Reality*-reeks waarin voor de doelgroep herkenbare problemen zijn opgenomen, de *Schaduw*-reeks over onwaarschijnlijke gebeurtenissen op de grens van waarheid en magie, *Flitsen* met heel eenvoudige verhalen voor taalzwakke leerlingen met ondersteuning van visuals, *Daar kun je op rekenen* met verhalen waar rekentaalwoorden in zijn verwerkt, *Leeslicht* YA waarbij bekende YA verhalen zijn hertaald in eenvoudigere taal, Literatuur voor beginners waarbij literaire verhalen zijn hertaald in eenvoudigere taal. www.eenvoudigcommuniceren.nl
- Kluitman-novelles: korte en spannende verhalen die ook goed voorgelezen kunnen worden door docenten www.kluitman.nl
- Verhalenbundels met korte verhalen zijn geschikt voor de leerlingen en de docenten, bijvoorbeeld: *Er was misschien eens* deel 1 en 2 van Kamiel De Bruyne, *Jij en ik*, verhalen over vriendschap en vluchtelingen van verschillende auteurs, en diverse verhalende non-fictie zoals *De oma van de oma van mijn oma* en *Van oerknal tot robot* van Marc ter Horst of *De grondel* en de garnaal van Geert-Jan Roebers
- De titels die gepresenteerd worden op de site www.lezenslessen.nl, met korte beschrijvingen, lesideeën en het boek van de maand
- Filmische B-boeken met een goed verhaal zijn geschikt om voor te lezen of zelf te lezen door de betere lezers, zoals *Het Pungelhuis* van Annet Huizing, *Briefjes voor Pelle* van Marlies Slegers, *De Tunnel* van Anna Woltz, *Ik ben Vincent en ik ben niet bang* van Enne Koens, *Spinder* van Simon van der Geest of *Broergeheim* van Emiel de Wildt
- Specifieke boeken voor het pro: lesboeken, bijvoorbeeld voor het scootrijbewijs, autorijbewijs, over alcohol, drugs, seksualiteit, over zaken die je moet regelen wanneer je achttien wordt, of over digitale vaardigheden.

Lees- en mediaplan

We moeten de docenten meekrijgen.

In de verdiepende training voor pro-docenten werken zij aan een visie en een plan. Wanneer een school niet deelneemt aan deze training, probeer dan toch toe te werken naar een visie op leesmotivatie/leesplezier. Let daarbij op het onderscheid tussen functioneel geletterd zijn en leesmotivatie/leesplezier ervaren. Ook op het pro kan de leescirkel van Aidan Chambers als basis gelden voor je aanpak. Je zorgt dan dat de onderdelen kiezen, (voor)lezen en reageren op orde zijn en je zorgt voor professionalisering van de helpende volwassene. Bij dit laatste is het belangrijk om aandacht te hebben voor beide groepen docenten: de avo-docent/mentor en de praktijkdocent. Koppel aan het lees- en mediaplan een activiteitenplan met een overzicht van wat er gedurende het schooljaar aan leesbevordering gaat plaatsvinden. Leg de nadruk op de eerste twee of drie leerjaren. In leerjaar 4 en 5 zijn de leerlingen vanwege stages nog maar weinig op school.

Leescultuur en leesbeleid

Pleit ook voor het opstarten van een leescultuur op school waarbij boeken en lezen vanzelfsprekend zijn. Wanneer een pro-school daarmee na een zomervakantie begint - veel voorlezen, met verhalen en boeken werken, tijd inruimen voor vrij lezen - dan groeien de nieuwe brugklassers daarmee op. Voordeel is dat zij vaak van een basisschool komen waar ze zo'n leescultuur al gewend waren. Wanneer de school start vanaf de brugklas, staat er binnen vijf jaar een stevige leescultuur in de hele school. Veel pro-scholen hebben al een leerlijn digitale vaardigheden. Kijk waar je deze kunt verbinden aan leesbevordering. Indien wenselijk kun je een mediaplan opstellen, waarin leesbevordering en mediawijsheid samen opgaan.

Besteed veel aandacht aan het onderdeel voorlezen of de aanpak van Passend Lezen. Zwakke lezers komen anders niet in aanraking met rijke taal en teksten van het beoogde niveau. Zij zullen boeken moeten luisteren/streamen of door docenten voorgelezen krijgen. Overtuig docenten van het belang hiervan.

Laat de Monitor van de Bibliotheek *op school* het uitgangspunt zijn voor een plan van aanpak of neem, indien die niet wordt gebruikt, zelf teambreed een vragenlijst af. Omdat het team zo divers is en de niveaoverschillen tussen leerlingen zo groot zijn, is het belangrijk om elke stem te horen en te weten wat je uitgangspunt is en waarnaar je kunt toewerken. Eventueel kun je een quickscan [Succesfactoren lezen in het vmbo](#) gebruiken om een inventarisatie te maken. Er is ook een kaartspel [Succesfactoren lezen in het vmbo](#) om het team samen te laten nadenken over leesbevordering op hun school en welke visie het team heeft.

Activiteiten

Er is grote behoefte aan betekenisvolle schrijfoopdrachten die gekoppeld zijn aan onderwerpen die al op het programma staan.

Wat je als leesconsulent op een pro-school kunt doen, hangt af van jouw aantal uren daar en van het doel dat de school wil bereiken met jouw inzet. De school kan ervoor kiezen dat je veel met de leerlingen samenwerkt en in de groepen komt. De school kan jouw expertise ook willen gebruiken voor het inspireren, informeren en ondersteunen van docenten.

Boeken kiezen

Ook hier kunnen we weer de leescirkel van Chambers als basis nemen en de activiteiten daarop afstemmen: Hoe helpen we deze leerlingen bij het kiezen van het juiste boek? Lezen ze een leesboek, een kort verhaal, een tijdschrift? Streamen ze luisterverhalen? Worden ze alleen voorgelezen? Veel van deze leerlingen zijn hun beslissende boek nog niet tegengekomen en meer dan gemiddeld zul je aangewezen zijn op luisterboeken of voorleesverhalen.

Voor het keuzeprocess zijn korte en krachtige boekpromoties en werkvormen belangrijk, en liefst zijn ze ook visueel. Op deze leeftijd hebben klasgenoten veel invloed, dus laat leerlingen vooral aan elkaar vertellen wat ze van een verhaal vinden. Werkvormen als een blind date met een boek, de coverquiz, speeddaten, maar ook uitleg over het keuzeprocess met de boekenbattle zijn laagdrempelige en toegankelijke werkvormen.

Lezen en voorlezen

Het is goed om je definitie van lezen bij deze doelgroep op te rekken. Bladeren door een tijdschrift of een non-fictie zoekboek is óók lezen voor deze leerlingen. Geen weerstand tegen lezen voelen is soms al het hoogst haalbare. Ook zijn er leerlingen die analfabeet zijn, voor hen is luisteren naar een boek dan ook 'lezen'. In het praktijkonderwijs leest elke leerling op zijn eigen niveau. Dat is precies de reden waarom voorlezen zo waardevol is: dan kan iedereen hetzelfde verhaal tot zich nemen om er daarna, op eigen niveau, op te reageren. Bovendien vergroot voorlezen de taalervaringsbasis.

Activiteiten en werkvormen

Activiteiten en werkvormen moeten aansluiten bij de mogelijkheden van de leerlingen en bij voorkeur zo laagdrempelig mogelijk zijn. Mondelinge activiteiten genieten daarom de voorkeur of activiteiten met relatief weinig lees- en schrijfwerk. Korte en creatieve opdrachten werken ook goed, en ook creatief schrijven waarbij leerlingen niet veel hoeven te schrijven. Richt die opdrachten altijd op beleving en het verwoorden van eigen gedachten, los van grammatica en spelling.

Hieronder delen we een aantal succesvolle ervaringen met boekactiviteiten en werkvormen:

- *De Zweetvoetenman* van Annet Huizing. Dit boek past perfect bij het vak Burgerschap en laat zich makkelijk vangen in quizen, voorleessessies, samen praten over soorten boetes, verbindingen met films en series, verder praten over democratie/politiek.
- *Er was misschien eens* deel 1 of 2 van Kamiel De Bruyne, waarbij leerlingen moeten raden of een verhaal waar of niet waar is. Heel goed te gebruiken bij alle lessen als voorleesmoment. Vanuit het verhaal onderzoeken wat er waar en niet waar is via internet, zelf iets bedenken dat waar of niet waar kan zijn.
- *Terra Ultima* van Raoul Deleo, waarbij vooral de illustraties tot de verbeelding spreken. Welke dieren herken je in een afbeelding? Waar zitten de hersenen in de toekantweelingkrab? Welk dier wil je aaien en kun je zelf een dier bedenken dat op Terra Ultima zou leven?
- *Ondergedoken als Anne Frank* van Marcel Prins, een boek met veertien onderduikverhalen van Joodse mensen in de Tweede Wereldoorlog. Met een website bij de verhalen met lesideeën en visuele ondersteuning bij elk verhaal. Boeken over oorlogen sluiten hier goed bij aan, zoals het verhalende non-fictieboek *Toen het oorlog was 1939-1945* van Annemiek Groot, *Hoe fel de zon ook scheen* van Arend van Dam en het beeldverhaal *Migranten* van Issa Watanabe.
- Werkvormen en activiteiten bij gedichtenbundels als *Wat je moet doen als je over een nijlpaard struikelt* van Edward van de Vendel, *Applaus voor mijn vinger* van Erik van Os en *Laat een boodschap achter in het zand* van Bibi Dumon Tak. Vragen stellen bij de illustraties voordat het gedicht wordt gelezen, er een raadgezicht van maken, vanuit gedichten naar songteksten, rijmwoorden zoeken, een knipgedicht ervan maken of een andere creatieve verwerking.
- Verhalen van Toon Tellegen uit de bundels *De vuurzeevlieg*, *Is er dan niemand boos* en *Echt boos is wel wat anders*. De verhalen zijn erg geschikt voor korte creatieve schrijfopdrachten, praten over emoties en verbeeldingsvragen stellen.
- Het project [Een tegen allen](#) van Cubiss is ook verschenen als versie voor het sbo/so. Deze versie blijkt ook geschikt voor de eerste twee leerjaren van het pro.
- Taalspelletjes in alle soorten en maten. Denk bijvoorbeeld aan Dixit, Bresk, Bananagrams, Micromacro crimecity, Nono, Yogi, Empathyland, Similo, Trice, Black stories, verteldobbelstenen, Flash-bac woordwizzard, vijf minuten taal van Onderwijs maak je samen, Commotie in het museum, Keyword crack the code, Mysterium en Mysterium park, Het andere memospel Kunst, Wie is het? of Cluedo.

Campagnes

De landelijke campagnes van CPNB zijn niet zomaar een-op-een bruikbaar in het praktijkonderwijs. Binnen de pilot hebben we De Weddenschap onder de loep genomen en aangepast. Er is een handleiding bij geschreven, waardoor het project nu ook goed inzetbaar is in het pro. In 2022/2023 heeft de aftrap met leescoach Sherma Rouse plaatsgevonden op de pilotschool Futura College Woerden en werd de campagne met succes gevolgd. Ook het Dollard College in Winschoten heeft De Weddenschap groots aangepakt en alle leerlingen hebben daar drie boeken, korte verhalen of andere teksten gelezen, waardoor ze de uitdaging wonden.

In Flevoland vond in 2023 voor de tweede keer een regionale finale plaats van Spoken Word Praktijkonderwijs. Vijf scholen kregen workshops op school van spoken wordartiesten en zijn daarbij zelf gaan schrijven. Na klasserondes en schoolfinales worden de winnaars met een limousine naar de finale in Lelystad gebracht. Dit succesvolle concept gaan we uitschrijven tot de nieuwe campagne Speak2me!, speciaal voor pro-leerlingen die hun stem willen laten horen.

Van beide campagnes komen handreikingen in de [toolkit Activiteiten](#).

We willen goede boeken aanbieden, met rijke teksten, fictie en non-fictie, die passen bij de puberleeftijd en interesses.

De Monitor de Bibliotheek *op school* is een mooi instrument om het leesklimaat op school in kaart te brengen. Wel vereist het invullen een bepaalde mate van lees- en taalvaardigheid die niet elke pro-leerling heeft. Sardes ontwikkelde in samenwerking met een werkgroep een monitorvariant speciaal voor het pro. Na startgesprekken met pro-docenten werd duidelijk dat twee dingen aanpassing behoeften: minder talige, vereenvoudigde vragen en een klassikale afname van de vragenlijst begeleid door de mentor. Met een demoversie kan de mentor alle vragen samen doorlopen en is er ruimte om zaken toe te lichten. Er zijn bovendien enkele vragen toegevoegd over de verschillende vakken in het pro en welk cijfer de docent zichzelf als leesbevorderaar geeft.

Vijf scholen probeerden deze variant uit. In de afname van 2022-2023 hebben elf scholen meegedaan. Zij waren zeer tevreden over de manier van afnemen en het niveau van de vragenlijst.

Interessante highlights uit de Monitor de Bibliotheek *op school* pro:

- Op elf scholen vulden 9 consulenten, 107 docenten en 566 leerlingen de vragenlijsten in.
- 65% van de jongens en 59% van de meisjes zegt lezen niet zo leuk of vervelend te vinden. 6% van de jongens en 5% van de meisjes zegt lezen erg leuk te vinden.
- Leerlingen lezen vooral leesboeken, stripboeken/graphic novels. Non-fictie lezen ze weinig. Kennen ze deze boeken wel?
- Top 3 van meest gewilde genres bij meisjes: horror, films, en een gedeelde 3e plek voor leven/dood en dieren.
- Top 3 van meest gewilde genres bij jongens: gedeelde 1e plek voor films en oorlog, daarna sport en horror
- 43% zegt nooit tips te krijgen voor leuke boeken, 23% krijgt tips van ouders en 18% van de mentor.
- Er wordt thuis nooit (56%) of soms (37%) met deze pro-leerlingen gesproken over boeken.
- Volgens 36% van de leerlingen is er een schoolbibliotheek op hun school. Volgens leesconsulenten is dat op 30% van de scholen het geval.
- We zien de grootste rollen weggelegd voor de mentoren en docenten Nederlands (en dit kan dezelfde persoon zijn) in leesbevorderend onderwijs geven. Denk aan stil lezen, een boekpromotie houden of voorlezen.
- 82% van de docenten vindt het zijn of haar taak om leerlingen te helpen aan een geschikt boek.
- Docenten geven zichzelf als leesbevorderaar op een schaal van 1 tot 9 gemiddeld een 4,7 als cijfer.
- Docenten hebben vooral behoefte aan kennis van activiteiten die leesplezier bevorderen (41%) en kennis van geschikte boeken voor hun leerlingen (35%).
- Leesconsulenten zeggen dat 10% van de pro-leerlingen gebruikmaakt van digitaal lenen in de schoolbibliotheek, dat er geen mediathecarissen op school aanwezig zijn.
- 78% van de consulenten voert activiteiten uit op school. Hiervan is 86% een activiteit met de leerlingen en 57% met de docenten.
- De top 3 van de inhoud van de samenwerking is als volgt: 89% is informatievoorziening voor de docent; 78% samen een leesbevorderingsproject uitvoeren en 56% het trainen van de docenten.

Zoals uit de Monitor al blijkt, maken scholen weinig gebruik van het digitale lenen. Dit heeft ermee te maken dat veel leerlingen niet zelfstandig kunnen inloggen met gebruikersnamen en wachtwoorden die ze moeten onthouden. Of het aanvragen van de inlog is moeilijk, omdat het via een mailadres loopt (soms zelfs van ouders), waardoor de docent hier moeilijk toegang toe krijgt. Ook de online Bibliotheek vraagt om een inlog met de persoonlijke bibliotheekpas.

Voor Passend Lezen is het niet mogelijk om een schoolaccount aan te vragen. Ook hier moeten ouders hun kind aanmelden en krijgen zij zo een persoonlijke inlog. Je kunt overwegen om je uren in te zetten om dit haalbaar te maken, aangezien het wel erg belangrijk is dat elke leerling op eigen manier kan lezen of luisteren naar verhalen.

Het reserveren van titels uit de vestigingen van de lokale Bibliotheek zal daarom ook niet altijd digitaal mogelijk zijn. Plaats bijvoorbeeld een bus in de schoolbib waar leerlingen briefjes met hun wensen in kunnen doen of laat de docenten de reservering doorgeven.

Logistiek, Exploitatie, Marketing & Communicatie

Deze bouwstenen laten bibliotheken voor de pro-scholen vaak buiten beschouwing. Zoals gezegd valt het pro wettelijk onder het vo, maar past het inhoudelijk meer bij het so/vso of anders het po. Denk er dus aan dat je misschien wel transport moet regelen voor pro-scholen, net zoals bij het po vaak het geval is. Het is vanwege maatwerk, extra communicatie en specialistische kennis onvermijdelijk dat een leesconsulent meer uren nodig heeft voor deze doelgroep. En denk eraan dat je bij communicatie in bijvoorbeeld nieuwsbrieven eenvoudige taal gebruikt.

Vooruitblik

*Pas op voor onderschatting van deze leerlingen. Kijk eens naar de presentatie
'Wie voor een dubbeltje geboren is, wordt nooit een kwartje' van Eddie Denessen.*

Marleen Wijnen, projectleider de Bibliotheek op school mbo

We verwachten dat je met deze handreiking gemakkelijker aan de slag gaat met het praktijkonderwijs. En dat je met vertrouwen de samenwerking aangaat wanneer een pro-school bij je aanklopt voor ondersteuning. Je kunt samenwerken vanuit je eigen expertise en samen met de pro-docenten komen tot passende vormen van leesbevordering. Schroom niet om je collega's die al ervaring met het pro hebben om hulp te vragen, sluit je aan bij de groep de Bibliotheek op school praktijkonderwijs op biebtobieb, deel je successen en vooral ook de valkuilen.

Samen kunnen we ervoor zorgen dat de 3% leerlingen die het zo hard nodig hebben, leesplezier ontdekken en leesvaardiger worden. Dat pro-docenten steeds gemotiveerder raken om lezers van hun leerlingen te maken. En dat elke Bibliotheek het vanzelfsprekend vindt om samen te werken met de pro-scholen in haar regio.